

METODERAPPORT

”Jakten på Nokas-pengene”

NRK Brennpunkt

Sendt: 5. oktober 2005

1. Journalister:

Arve Bartnes, journalist og programansvarlig
Tomm W. Christiansen, fotograf/journalist

og

Bård Pleym, fotograf
Kjetil Johnsen, journalist
Arne O. Holm, prosjektleder NRK Brennpunkt

2. Tittel:

"Jakten på Nokas-pengene"

3. Publisert:

I "Brennpunkt" 5. oktober 2005 + flere nyhetsinnslag i Dagsrevyen og nrk.no etter at programmet var sendt.

4. Adresse:

Novemberfilm, Boks 3025 Elisenberg, 0207 Oslo,

5. Kontaktpersoner:

Arve Bartnes, Novemberfilm, 91164223
Arne O. Holm, NRK Brennpunkt, 90529472

6. REDEGJØRELSE FOR ARBEIDET

A) Når og hvordan kom arbeidet i gang, hva var ideen som startet det hele?

Noen uker etter Nokas-ranet den 5. april 2004 fikk Bartnes et tips om at kriminelle personer med tette bånd til finansmiljøet i Oslo, hadde bidratt med logistikken under ranet.

Personene var navngitte, og opplysningene detaljerte. Men de lot seg ikke bekrefte gjennom politikontakter eller andre kilder.

Tipseren var den omstridte og straffedømte finansmannen Christer Tromsdal. Han er kjent som en person med stort kontaktnett i både stuerene og mer lysskye miljøer.

Selv om opplysningene i første omgang ikke lot seg confirmere, ble Bartnes (B.) nysgjerrige. Som Dagbladet-journalist hadde han intervjuet Tromsdal første gang høsten 2000 i forbindelse med ABI-saken, som Dagens Næringsliv hadde avdekket.

Siden skrev B. artikler om Tromsdals kriminelle omgangskrets, og den såkalte "koffertsaken" der Thomas Øye og David Toska var involvert.

Tromsdal framsto som en likandes kar, men hadde åpenbart mye rart på gang og mistenkelig mange kriminelle personer i sin omgangskrets.

B. har i disse årene i perioder hatt tett journalist/kilde-kontakt med Tromsdal. Han har ført logg/dagbok over samtlige intervjuer og bakgrunnssamtaler med Tromsdal.

B. gikk nå gjennom dette materialet, og fant detaljerte opplysninger - noe tilbake i tid - om to av de mest omtalte personene i Nokas-saken; Ridvan Halimi og David Toska.

Det var altså helt åpenbart en mulighet for at Tromsdal visste, eller kunne komme til å få vite, interessante ting om Nokas-ranet og personene involvert.

I løpet av mai og juni 2004 hadde B. flere bakgrunnssamtaler med Tromsdal. Tonen var alltid jovial, selv om Tromsdal var irritert over at B. og andre journalister ikke skrev om personene han mente måtte være involvert i Nokas-saken.

Han innrømte at hans motiv var "å pese dem". Han forsto også at B. trengte mer informasjon og flere kilder, men mente at pressen og politiet gjorde en slett jobb.

Møtene mellom B. og Tromsdal fant i denne perioden oftest sted i Tromsdals bopel på Aker Brygge. I løpet av juni ble det klart at hans engasjement i Nokas-etterforskningen ble sterkere. Han fortalte at han hadde vært i kontakt med politiet og gitt informasjon i Nokas-saken.

Christer Tromsdal, hadde ifølge seg selv, rett og slett blitt Nokas-informant. Han navnga sin kontakt i politiet.

B. hadde i lengre tid visst at Tromsdal hadde gode kontakter i politiet, og kjente igjen navnet på politikontakten. B. gikk den kvelden gjennom notatene fra Tromsdal-møter år tilbake. Den nevnte polititjenestepersonen hadde Tromsdal første gang omtalt som sin politikontakt tre år tidligere.

Under det neste møtet i Tromsdals leilighet forklarte han at Nokas-ranerne hadde panikk. Den opprinnelige planen for å få hvitvasket ransutbyttet hadde gått skeis. Drapet på politiførstebetjent Arne Sigve Klungland hadde skremt sentrale folk fra å delta i den opprinnelige hvitvaskingsoperasjonen.

Nå var Tromsdal blitt kontaktet av personer i et kriminelt miljø i Oslo. Han hadde blitt spurt om han kunne hjelpe til med å vaske et større pengebeløp. Da Tromsdal ville ha detaljer om pengevalører, beløp, og "hvor heite pengene egentlig er", fikk han opplyst at det dreide seg om Nokas-pengene.

Tromsdal fortalte at han hadde gitt denne informasjonen til politiet, og nå ville de at han skulle fungere som politiagent i jakten på Nokas-pengene.

Kunne det la seg gjøre å dokumentere denne hemmelige politioperasjonen?

Der og da begynte arbeidet som 15 måneder senere resulterte i dokumentaren "Jakten på Nokas-pengene".

B) Hva var den sentrale problemstilling ved starten av prosjektet?

Hvis Tromsdal snakket sant om sin agent-rolle i Nokas-saken, var historien ikke bare spennende, den var også skremmende.

Noen journalistiske problemstillinger utkrystalliserte seg umiddelbart:

1. Nokas-ranet og politimetodene

Nokas-ranet utløste et sterkt fokus på den organiserte kriminaliteten i Norge. Snart ble Nokas-saken også en debatt om politiets etterforskningsmetoder.

Forsvarsadvokater og enkelte politikere advarte mot at Nokas-ranet ble brukt som et argument for å bruke - og tillate - politimetoder som kanskje ikke var forenlige med nettopp de rettsstats-prinsippene og samfunnsverdiene man ønsket å beskytte.

Kunne vi, ved å være flue på veggene under den hemmelige jakten på Nokas-pengene, få innsikt i - og dokumentere - hvilke metoder politiet brukte under Norges-historiens mest omtalte etterforskning?

1. Tromsdals sikkerhet og politimetodene

Politiet ville ikke bare bruke Tromsdal som informant, men som aktiv agent inn mot et av Norges farligste kriminelle miljøer.

Tromsdal var en sivilist uten trening i denne type operasjoner, og han var i andre sammenhenger allerede blåst som politi-informant i media og kriminelle miljøer.

Var det etisk, juridisk og etterforskningsmessig forsvarlig av politiet å bruke Tromsdal på denne måten?

I tillegg reiste det seg umiddelbart flere spørsmål om journalistisk etikk og praktiske utfordringer som måtte vurderes før vi eventuelt gikk i gang med opptak:

1. Det er på det rene at journalisters skjulte tilstedeværelse under en hemmelig politioperasjon kan, hvis man avsløres, skade eller ødelegge etterforskningen.

Hadde vi aktverdige journalistiske grunner til å ta denne risikoen?

Vi mente allerede det framsto som betenkelig at politiet ville bruke Tromsdal på denne måten, men bestemte oss for at det på dette tidspunktet - juni 2004 - var for tidlig å trekke en endelig konklusjon. Det var nødvendig med flere detaljer om operasjonen og metodene politiet planla å bruke.

2. Det var også nødvendig å snakke ordentlig med Tromsdal om hans motiver for å ta denne risikoen.

Hva ventet han å få igjen av politiet?

Han hadde så langt ikke vært veldig klar på dette området. Vi hadde en følelse av at det pågikk en slags forhandlinger.

3. Et annet presserende spørsmål var om Tromsdal ville la et tv-team følge hans deltakelse i den hemmelige Nokas-operasjonen.

Hvilke forutsetninger skulle i så fall gjelde? Når og hvordan skulle en eventuell offentliggjøring skje?

På denne tiden hadde Tromsdal, ifølge seg selv, trøbbel inn mot et kriminelt miljø - krangel om business og penger - og han hadde mottatt trusler. Han valgte å feriere i noen uker i en leid bolig et sted ved Oslo-fjorden.

Det er en kjent sak at Økokrim i perioder har hatt kommunikasjonskontroll - såkalt KK - på Tromsdals mobiltelefon. Han og Bartnes hadde derfor allerede i mai avtalt at de ikke skulle snakke åpent på telefonen. Nokas-saken fikk et enkelt kodeord. Når en av dem nevnte det, avtalte de å ta en kaffe så raskt som mulig.

I slutten av juli hadde Tromsdal og B. ikke diskutert den mulige Nokas-operasjonen på over tre uker.

Da Tromsdal nevnte kodeordet i en telefonsamtale, dro B. fluksens til kystbyen der han oppholdt seg.

B. var spent på framdriften og på om Tromsdal ville si ja til at han fulgte politioperasjonen.

Tromsdal fortalte en temmelig utrolig historie.

1. Politiet ville at han skulle opprette en konto i utlandet på vegne av Nokas-ranerne. Slik skulle ransutbyttet lokkes fram i dagen, og politiet skulle slå til. Tromsdal skulle utarbeide en troverdig plan som skurkene ville bite på.

2. Som takk for sine agent-tjenester skulle politiet overtale Økokrim til å henlegge saken mot Tromsdal for vitnepåvirkning i ABI-saken .

Tromsdal påpekte at det kanskje ikke var all verden til deal, men beskrev det som "utrolig slitsomt å ha rettssaker og mulige fengselsdommer hengende over seg".

Han var klar over at han som Nokas-agent ville løpe en stor risiko, og var engstelig i den forbindelse.

Ifølge Tromsdal hadde en kjent kriminell selv opplyst til ham at en Økokrim-etterforsker i samtaler med den kriminelle hadde utpekt Tromsdal som informant.

I et opptak av en telefonsamtale, som B. har kopi av, bekrefter den kriminelle denne framstillingen overfor Tromsdal.

B. spurte om Tromsdal hadde diskutert sin rolle som Nokas-agent med sin advokat. Han svarte nei.

Tromsdal ga deretter B. navnene på de polititjenestemennene ved Oslo politidistrikt som skulle fungere som hans føringsoffiserer i den kommende operasjonen.

Tromsdal sa også ja til at vi kunne dokumentere hele eller deler av hans medvirkning i operasjonen.

Forutsetningen var at vi ikke omtalte den konkrete Nokas-operasjonen før hans medvirkning var avsluttet.

Hans rolle i operasjonen måtte uansett ikke offentliggjøres uten at hans rolle hadde blitt blåst i kriminelle miljøer eller media eller ved at han selv samtykket til offentliggjøring.

Vi visste altså ikke om eller hvordan dokumentar-prosjektet ville komme i mål. Men vi visste nå nok om den planlagte operasjonen til å slå fast at vi i vertfall hadde aktverdige grunner til å følge den:

Politiet planla å bruke Tromsdal svært aktivt - også i gjennomføringen av selve narre-spillet som skulle lokke fram ransutbyttet. Det var en metodebruk som absolutt burde problematiseres og dokumenteres.

Vi hadde nå nådd august 2004. Vi hadde fulgt planleggingsfasen av den hemmelige Nokas-operasjonen i over to måneder. Vi hadde fortsatt ikke gjort et eneste opptak.

Så langt hadde vi kun Tromsdals opplysninger å basere oss på. Hvis han ikke snakket sant om jakten på Nokas-pengene, ville vår jobbing med saken i vertfall ikke være til noen skade. Men hvis han snakket sant, sto det allerede klart for oss at politiets metodebruk virket kynisk og problematisk.

Dette var utgangspunktet for at vi valgte å fortsette det journalistiske arbeidet med saken.

C) Ble problemstillingen endret underveis? I så fall, hvorfor og hvordan?

Det sto klart for oss at det ville bli svært krevende å følge politioperasjonen og Tromsdals rolle i den.

I slutten av august 2004 filmet vi for første gang et møte mellom Tromsdal og hans politikontakter.

Tromsdal parkerte på avtalt sted, like ved Frognerparken i Oslo, gikk ut av bilen og ventet. Etter kort tid kjørte en sivil bil forbi ham og svingte inn på en parkeringsplass. Tromsdal gikk etter og satte seg inn i bilen. Det gikk over en time før Tromsdal forlot bilen.

Vi filmet fra skjult posisjon.

Det ble ikke vellykket. Ansiktene var ikke synlige gjennom bilrutene, og en sjekk av bilnummeret ga ikke uttelling. Med andre ord: Opptakene hadde null dokumentarisk verdi.

Men bilen hadde dukket opp når Tromsdal sa den ville dukke opp, og det var ingen tvil om at møtet hadde et visst konspiratorisk preg.

Få dager senere fortalte Tromsdal at han var misfornøyd med at dealen med Økokrim ikke var på plass ennå. På dette tidspunktet hadde Økokrim allerede tatt ut tiltale mot Tromsdal i vitnepåvirkningssaken.

Det slo oss derfor som merkelig at politiet og Økokrim kunne forhandle på et slikt grunnlag. På juridisk kompetent hold fikk vi våre mistanker bekreftet. Politiet har ikke anledning til å forhandle bort en tiltale som allerede er tatt ut.

Misforsto Tromsdal hva han kunne vente seg av belønning som Nokas-agent?

Eller var politiet og Økokrim villige til å omgå reglene i denne saken?

Eller bløffet politiet Tromsdal med vitende og vilje?

Vi hadde fått styrket våre mistanker om at politiet muligens ikke gikk etter boka. Det påvirket igjen våre valg av journalistiske metoder. Vi kunne nå forsvare utstrakt bruk av skjulte opptak.

D) Kort beskrivelse av organiseringen av arbeidet, metodebruk, kildebruk, problem underveis mv.

Det var helt avgjørende å involvere færrest mulig personer i prosjektet. Vi visste ikke hvor lenge Tromsdal kom til å fungere som Nokas-agent. Vi kunne heller ikke vite om vi jobbet med et prosjekt som noensinne ville bli publisert. Vi kunne heller ikke risikere at en tabbe eller lekkasje fra oss røpet politioperasjonen og/eller Tromsdals rolle i den.

I utgangspunktet ble derfor kun to personer, fotografene Tømm W. Christiansen og Bård Pleym, direkte involvert i prosjektet. Bartnes rapporterte kun til en av sjefene sine.

Siden diskresjon hadde førsteprioritet, av hensyn til politioperasjonen og Tromsdal, kunne vi åpenbart ikke bruke vanlige journalistiske metoder underveis, som å ringe kontakter i politiet, kilder i kriminelle miljøer osv., for å få bekreftet eller avkreftet opplysninger, teorier og påstander.

Vi sto dermed foran store utfordringer når det gjaldt å dokumentere politioperasjonen både under opptak i felt og i forhold til å kontrollere og kildebelegge opplysningene vi tillegnet oss.

1. Metodebruk i felt / Skjult kamera

Å sikre fotodokumentasjon av politioperasjonen var den første og største utfordringen.

Det var også opplagt at vi måtte filme med skjult kamera på opptak som gjaldt selve politioperasjonen.

Vi ønsket i utgangspunktet å filme så mye som mulig; hemmelige møter mellom Tromsdal og hans påståtte kontaktmann inn i Nokas-miljøet, Jan Erik "Jannik" Iversen; hemmelige møter mellom Tromsdal og politikontaktene hans - og ikke minst mulige politiaksjoner.

Under de første møtene observerte vi bare. Det ga nyttig viten om de faglige utfordringene vi sto overfor. Jannik byttet ofte møtetidspunkt og sted kort tid før møtene med Tromsdal. Det samme gjorde politikontaktene.

Vi forsto raskt at vi som regel ville ha svært kort tid på oss fra vi fikk melding om et hemmelig møte til vi måtte være på plass og i skjul.

I september 2004 satte Christiansen, Pleym og Bartnes opp noen absolutte kjøreregler for de skjulte opptakene i tiden framover.

1. Det var vårt ansvar, ikke Tromsdals, at vi ikke skulle bli observert eller avslørt.
2. Hvis vi ikke var på plass minimum tretti minutter før møtet skulle vi avbryte opptaket.
3. Var vi i tvil om vi var godt plassert/skjult skulle vi avbryte opptaket.
4. Målsettingen var at selv ikke Tromsdal, som visste at vi trolig ville være tilstede, skulle se oss. Det kunne påvirke hans opptreden og gjøre ham nervøs.

Disse arbeidsreglene ble meget nyttige. De disiplinerte oss også på en bra måte i forhold til planleggingen av skjulte opptak. Vi hadde alltid utstyret klart og tilgjengelig, og skjult mini-kamera var ferdigmontert i magasiner eller pappkrus.

I løpet av høstmånedene avbrøt vi minst fem opptaksmuligheter fordi vi hadde for dårlig tid til å posisjonere oss, eller ikke kunne filme fra en trygg posisjon.

I september bestemte Tromsdal seg for å si ja til å opprette den hemmelige Nokas-kontoen i utlandet, til tross for at avtalen med Økokrim fortsatt ikke var på plass.

Sammen med en kriminelt belastet person, vi kaller ham NN, skulle Tromsdal kjøre til Liechtenstein og oppsøke banken i hovedstaden Vaduz.

Kontoen skulle opprettes i NNs navn. Tromsdal, med sine finanskunnskaper og som "master mind", var med som rådgiver.

Vi visste ikke om norsk politi fysisk ville følge operasjonen, enten alene eller sammen med kolleger i Liechtenstein. Vi visste heller ikke om Nokas-miljøet ville ha sine observatører på plass.

Det gikk fint å sikre skjulte opptak i Liechtenstein.

I løpet av september og oktober 2004 dokumenterte vi også tre møter mellom Tromsdal og Jannik i Oslo-området, bl.a på Gimle og Frogner-stranda.

Vi filmet også Tromsdals politikontakter på Hotel Plaza i forbindelse med debriefingsmøtet etter Liechtenstein-turen.

Da politiet slo til mot Janniks bygård den 22. oktober 2004 filmet vi aksjonen med kameraer montert i biler, og fra skjulte posisjoner i nabogården og i en parkert bil.

(Men først i juni 2004, under et møte ved Madserud Allé lyktes det å få filmet Tromsdal og den ene politikontakten sammen.)

Vi har i bakkant fått bekreftet at vi ikke på noe tidspunkt ble sett av politiet, NN eller Jannik.

Det gikk altså greit å sikre fotodokumentasjonen av den hemmelige politioperasjonen.

Men filmopptakene alene var ikke ugjendrivelig bevis for at politiet - i samarbeid med Tromsdal - gjennomførte en hemmelig jakt på Nokas-pengene i Oslo.

2. Metodebruk i felt / Skjulte lydopptak

Parallelt med filmopptakene jobbet vi derfor med å sikre oss lydopptak som kunne bekrefte - eventuelt avkrefte - at Tromsdal deltok i en hemmelig politijakt på Nokas-pengene.

Tromsdal er kjent for å ta opp samtaler og telefonsamtaler på bånd. Tromsdal sa at han ønsket å dokumentere samtalene med politiet for egen del.

I begynnelsen av september 2004 var Tromsdal allerede sint og frusert over at ikke politiet hadde fått avtalen med Økokrim på plass.

Først etter at vi hadde fått mistanke om at politiet gikk langt i å love ting de trolig ikke kunne holde, ga vi grønt lys for at han med vårt utstyr - en skjult opptaker og mikrofon - tapet møtene med politikontaktene sine.

I løpet av september og oktober sikret dette oss flere opptak som ga oss et unikt innblikk i den pågående politioperasjonen. Opptakene ga oss viktig informasjon og svar på viktige spørsmål.

Her følger utdrag av skjulte opptak mellom Tromsdal og politikontakten XX.

UTDRAG 1.

Samtale mellom Tromsdal og politikontakten XX.
Dette møtet fant sted tidlig i september 2004, før Liechtenstein-turen.
Samtalen er tatt opp av Tromsdal.

De diskuterer Liechtenstein-planen, og muligheter for at politiet som motytelse kan forhandle fram en avtale med Økokrim på vegne av Tromsdal.

-- Start utdrag--

CT: Jeg sitter litt på gjerdet nå..(uklart).. tenkt å dra. Det er spørsmål om vi skulle vente til onsdagsmøtet deres...

POLITI: Det kommer jo helt an på hvis det er sånn at vi vil ha en helt klinkende klar avtale før du drar eller ikke.

CT: Jeg hadde satt pris på det, i vertfall da, for å si det sånn. Man finner fort ut av det om det er bare tull eller om det er noe (uklart) hos dere, da.

POLITI: Jeg tror det beste vi kan gi deg nå så kjapt er en avklaring på hvor vidt de sier "glem det" eller om de sier noe om "Ja, vi skal se på det."

CT: Jeg drar jo, jeg, men det er klart er det en match.. så er det jo helt idioti å dra for å si det sånn, bortkastet tid og problemer.

POLITI: Det er jeg helt enig i.

CT: Men det er jo for dumt å holde på i fem måneder å surre med det her..

POLITI: Jeg skjønner jo tankegangen din veldig godt, men vi ønsker oss veldig det lille steget der for å se hva som skjer (uklart) sier at nå er alt klart.

(...)

POLITI: (Uklart) Som vi sier til deg, ikke sant, på den ene måten så skjønner vi deg godt, men vi vil jo gjerne du skal dra, men det er jo nettopp fordi at dersom det blir sånn at vi legger ned hele dritten så får vi noe å kikke videre etter at vi ikke kan bruke deg mer. Det er jo veldig kynisk, men det er jo...

CT: Som dere egentlig er..

(Latter)

CT: Jeg er egentlig drit forbanna og drit skuffa, men jeg er ikke sur på dere altså, men jeg må bare få si at jeg har snakka med (uklart) fordi det er **Høgetveit** (Økokrim-sjefen. Red.anm) sjøl som har signert og klinka til og (uklart) har så mye kommunikasjoner og prestisje her at dette gidder han ikke være med på, liksom.

POLITI: (Uklart).. Jeg holder en knapp på det faktum, nemlig at jeg håper og tror at verden er slik at å finne **mange, mange mange millioner fra Stavanger-ranet** er viktigere enn å få tatt rotta på deg.

-- Utdrag slutt--

KOMMENTAR: Politiet nevner selv Stavanger-ranet, og hvor viktig det er å få tak i mange, mange millioner fra Stavanger-ranet.

Samtalen viser at politiet sliter med å få Økokrim med på en avtale for Tromsdal, men at de svært gjerne ser at han tar turen til banken i utlandet likevel, og at de tror en avtale med Økokrim vil ordne seg på sikt.

Opptaket viser dessuten med all tydelighet at Tromsdal er politiagent og at målet med operasjonen er å få tak i Nokas-utbyttet.

I følge en bakgrunnssamtale med ledende Økokrim-personell i september 2005, hadde Økokrim avslått å henlegge vitnepåvirkningssaken mot Tromsdal allerede før Liechtenstein-turen.

UTDRAG 2.

Samtalen finner sted mellom Tromsdal og politikontakt XX i planleggingsfasen av Liechtenstein-turen. (Tromsdal hadde på dette tidspunktet flyttet til Gimle Terrasse på Frogner.)

Samtalen er tatt opp av Tromsdal.

--Start utdrag--

CT: Skal være rask siden dere har dårlig tid, det er følgende at jeg hadde (uklart) en typisk **Jannik-avtale** om å klokka ti står du der, ikke sant. Der står jeg i shorts og klipper noen roser, ikke sant, da blir jo han litt stressa fordi at jeg ser litt uflidd ut, og så vil han ha meg til å shine meg litt, da.

POLITI: (Latter)

CT: Det var jo ikke verst, da...

(...)

CT: Så han kjørte til Frogner, men før vi finner bilen så er han veldig obs på å ikke prate (uklart) men når vi sitter i **bilen** så er han dum nok til å sitte å prate allikevel. Mitt poeng er at hvis jeg hadde lurt av ham **bilen** i dag eller i morgen, som jeg hadde lagt opp til, hvis dere hadde ønsket det, så kunne dere hørt de ti minuttene med meg og ham, så hadde dere hørt litt om akkurat det som jeg prøver å formidle til dere nå hvis dere trenger det.

(...)

CT: Med han der mannen og utlandet og penger og alt det der, så hører dere faktisk at han og jeg prater brukbart om det på den bilturen. Vi kjører opp til Frogner, jeg stikker opp og kler om meg, så tar jeg tre tusen kroner på meg som sånne drikkepenger, så kjører han meg rett på den nye uteklubben Headline i Rosenkrantzgate, bortenfor Smuget mot sentrum. Headline.. jeg husker ikke hva det heter, jeg. Der inne er det en nordmann, ganske kraftig, han ser norsk ut, mulig at han er jugoslav, men det vet jeg ikke, snakker i vertfall godt norsk. Jeg fikk beskjed om at han heter TT (Navn fjernet av oss. Red.anm.).

POLITI: Av hvem da?

CT: Av **Jannik** (uklart).. så er et stort bord reservert helt innerst på strippeklubben der med en flaske champagne. Der sitter jeg og får gratis drikke og sånn og sånn, og så kommer han, hva het han igjen da? **NN** (navn fjernet av oss, red.anm.) kommer og setter seg da (uklart) og han er da instruert i hva han skal gjøre for noe, og stripperne skjenker ham full og blir kompis med ham og prater med ham (uklart) og får ut av ham detaljer om at han ble tatt med tre kilo, at han flyttet tre kilo internt i en bygning for en kompis, som ble videofilmert av dere, ikke sant, og blablabla.

POLITI: Mmm..
(..)

CT: Forklarte han at han måtte være pen i tøyet, ha med seg pass, ha med seg førerkort, spurte om han hadde lappen, om det var noe tull der.
(...)

CT: Det var tydelig at han var blitt straffet for noe her for å gjøre noen en tjeneste, for noe dop som var blitt borte pluss å få noen penger å stikke av.

POLITI: Fikk du noe inntrykk av.. så du ham med **Jannik** (uklart)

CT: Nei, han kjenner ikke **Jannik**, **Jannik** eksisterer ikke her. De har funnet en kar selv, de gutta (uklart) de gutta selv eller en mellommann, da, for å si det sånn (uklart) **Jannik** vet ikke hvem det er en gang, og **Jannik** har heller ikke møtt ham.

CT: De har gitt ham en fastpris da, **50.000 Euro**

POLITI: Men er det fast for ham at han skal få **50.000** eller?

CT: Jeg tror nok ikke at han får så mye...

POLITI: (Latter)

POLITI: Vet han fyren her hvilke penger det er snakk om?

CT: Nei, han var veldig på den gode, gamle gangster-greia..

--Utdrag slutt--

Her viser Tromsdal til bilen - en VW Polo - Jannik brukte denne tida, og som vi filmet og observerte at Jannik benyttet.

Tromsdal sto for leieforholdet, noe som er dokumentert gjennom kopier av leiekontrakten og parkeringsbøter Jannik pådro seg, men som Tromsdal mottok.

Bilen ble i følge Tromsdal betalt av politiet og var proppet full av avlyttingsutstyr.

Samtalen viser at Jannik på oppdrag fører CT til **NN**, mannen som skal bli med til Liechtenstein. Det er også **NN** vi senere filmer gå inn i LGT-Bank sammen med Tromsdal

UTDRAG 3.

Telefonsamtale mellom Christer Tromsdal og politimannen XX

NB! Denne samtalen er tatt opp av Tromsdal ved påsketider 2005.
Fortsatt forhandler Tromsdal og politiet om vitnepåvirkningsaken.

--Start utdrag--

POLITI: Jeg er ikke noe sånn veldig optimist, men jeg oppfatter dem som ganske sånn på retrett her nå. Men hva det blir til, det får vi nå se. Men du.. jeg kom på en annen sak nå. Jeg fikk telefon fra han statsadvokaten om det der dokumentet jeg har vist deg, vet du.

CT: Ja..

POLITI: Han begynner å bli rimelig utålmodig nå, han sier at det gjelder ut uka. Så det er fristen for å få signet den. Og nå ber jeg.. og jeg ber deg å vurderer veldig sterkt å få gjort dette altså, og det går på måten den der andre **Jannik-saken** blir "handla" på.

CT: Ikke noe problem, men jeg håper du skjønner at når jeg da tenker på hvorfor i helvete skal han bli behandlet så jævlig fair og få kostet tingene under teppet, mens jeg som ble rævkjørt herfra til...

(..)

POLITI: Men det er jo, Christer, det er jo ingen rettferd i det, men grunnen til det er jo ene og alene at vi ikke ønsker at **Jannik** skal få vite at du **jobba sammen med oss i den saken der**, det er jo begrunnelsen. Vi skulle gjerne hatt hue til **Jannik** på en påla, hadde det vært opp til oss, ikke sant.

CT: Jaja, men det...

POLITI: Det er jo ditt valg, altså.

--Utdrag slutt--

Kommentar: Her bekrefter politimann XX at Tromsdal hadde jobbet sammen med politiet, og at Jannik, som skjøt Tromsdal, ikke måtte få kjennskap til dette.

UTDRAG 4.

Telefonsamtale mellom Tromsdal og politmann XX.

Samtalen er tatt opp av Tromsdal rett etter påske 2005.
De diskuterer bl.a Økokrim og vitnepåvirkingssaken som skal opp om få dager.

--Start utdrag--

CT: Hva sa de til deg, da, eller?

POLITI: De sa ikke så mye, som jeg sa til deg er jo at de er litt sent ute.
Veldig mye kunne vært unngått hvis de hadde kunnet gi et klart svar.. enten ja eller nei.. for ni måneder siden. Det er jo det som er kjensgjerningen nå, det er jo jævlig vanskelig å få med på utsettelse og alt det der. Det er jo vanskelig å få gjort noe da.

CT; Det er jo ikke det.

POLITI: Saken begynner i overmorra.

CT: Konklusjonen din, er at det skjer ikke noe, i kjent stil.

POLITI: Nei, jeg oppfattet dem mer løsnings... mer opptatt av å finne løsninger i dag enn på lenge. Men jeg sa jo til dem at greia her er at du har jo dine krav som du har hatt hele tida, og føler at du.. føler deg svikta og at noen har gått bak ryggen din, og at du er mer enn litt forbanna på **Økokrim**. Det har de jo ikke noen problemer med å skjønne, i og for seg, men det sier dem jo, og det er vel litt sånn avventende eller lurert på hva du har i ermet, da, vet du, eller hva du kommer til å gjøre om du gjør noe i det hele tatt.

(..)

CT: Men jeg kommer, hvis ikke dette ordner seg i morgen kommer jeg til å lage et forbannet. helvete i **media**, jeg har holdt på så lenge at noen får sparken i **Økokrim** og får et helvete på godt norsk, det er min plan.

POLITI; Ja nå må du ha i bakhue, altså, at du kanskje skyter deg sjøl i foten, altså.

CT: Det skjønner jeg. Jeg har blitt skutt før i beinet, og..

POLITI: Kanskje et jævlig dårlig eksempel.

(Latter)

(..)

POLITI: Ja, jeg skjønner det der, Christer, jeg har snakket med deg før, jeg har ikke noe problemer med det, og det er.. det er altså... det er ikke det at jeg er programforplikta til å si det, men jeg skjønner at du er forbanna, jeg skjønner at du liksom føler at det er gjort urett mot deg at du vil ta igjen, men glem ikke konsekvensen altså, i ytterste fall, da.

CT: Jeg skjønner det, men har kommet over det steget, liksom... har fått fucket opp livet mitt nok av det tullet her og blitt bløffet så jævlig mye at det driter jeg i, for å si det på godt norsk, det er sikkert idiotisk å si noe sånt, men et sted må grensen gå, ikke sant.

POLITI: Ja, nei, jeg skjønner det.. Problemet mitt, eller ikke mitt.. problemet er jo ditt.. det som gjør at jeg er nødt til å si det jeg sier, og som gjør at jeg mener det også, er jo det... at det liksom.. liksom ikke.. det er, liksom, dessverre ikke nok veldig potensiale for at det ikke blir noen god utgang på det.

CT: Det skjønner jeg. Jeg har jo blitt lovet en deal, og den skal jeg liksom leve med, men ingen har greid å bekrefte noe sted.

POLITI: I dag så bekrefter de det, da, at den beste løsningen er den vi nevnte.

CT: Men den er jo ikke teknisk gjennomførbar og noe som kan garanteres for.

POLITI: Problemet er jo da, at du plutselig er litt avhengig av at når du anker i andre runde får straffereduksjon.

CT: Men det er jo bare piss, for det vet jo alle, at det er det jo ingen som kan garantere hva en dommer syns om sånne ting. Mye mer fair at jeg slipper å ut i en rettssak og må styre og ordne med de oppdraga som er og i tillegg ta den støyen som er, det er bare piss.(uklart)

(...)

CT: Får jeg det ikke som jeg vil, lager jeg et helvete

(...)

POLITI: Det eneste jeg er opptatt av, er egentlig at det vi har drevet med ikke skal bli blandet inn i det der.. at man må skille korta, og ikke blande korta.

(...)

POLITI: Men vi, i dag så oppfattet vi.. vi har lyst til å få løsning på ting og tang, men om det er forenlig med det du ønsker for det du har gjort, er ikke sikkert. Litt av problemet her er at startet jævlig sent nå, ikke sant.

CT: Jeg får flytte hjem til deg.

POLITI: Latter.

CT: Faen også.

POLITI: Fy...

CT: Jeg har hengt meg opp i ordet krisemøte og lovnader om å prøve å rydde opp, da.

POLITI: Jaja, jo med den.. det er ingen som ikke har tenkt å rydde opp. Men man.. nå vet jo **statsadvokaten i Rogaland**, han vet jo hvordan det her ligger an. Det er sendt en **orienterings-rapport** fra **Oslo** til **Rogaland** til **Økokrim**, så alle parter er egentlig fullstendig inneforstått med hva som er hva, og de ga uttrykk, eller **Økokrim** ga uttrykk for at de var interessert i å være med på å finne en løsning på ting og tang.

--Utdrag slutt--

Kommentar: Samtalen dokumenter at Oslo-politiet våren 2005 – tre måneder etter at Tromsdal ble skutt i beinet av Jannik - fortsatt forhandler med Økokrim; at politiet har forståelse for at Tromsdal føler seg sviktet; og at det dreier seg om Nokas-saken, jmf orienteringsrapport til Rogaland.

UTDRAG 5.

Videre utdrag av telefonsamtale mellom Tromsdal og politikontakt XX.
Samtalen er tatt opp av CT våren 2005.

Tok politiet initiativ til en falsk sjukmelding for Tromsdal, og finansierte de den, og har dette påvirket rettsprosessen i andre saker?

--Start utdrag--

CT: Og all kontakt med dere er det jo ikke noe å klandre på, eller noen ting, som jeg har sagt til dere og. Men jeg bare lurar på.. jeg tenker litt på.. hvis man ikke blir enige og hvis det blir bråk..de driver ikke og prøver å skylde på dere og sånn, da, det har liksom jeg tenkt litt på.

POLITI: Hva sa du nå?

CT: At de er sleipe og prøver å skylde på dere så dere skal bli sånne sydebukker i mine påstander, og noen av disse tingene.. men det har vel...

POLITI: Der kommer de liksom ingen vei...

CT: Nei, for jeg tenker spesielt på denne **sjukmeldinga**, for det er jo de som har bedt om den..

POLITI: Jajaja..

CT: For det at det er jo de som har funnet på det på bakrommet, liksom, det er jo kommet fra de, ikke sant...

POLITI: Ja, det kan jo godt komme, det får det jo bare gjøre, der har jo vi.. der veit jo vi hva som har skjedd og det er jo en grunn til at det ble gjort som det ble gjort.

CT: Ja...

POLITI: Det er veldig enkelt at du ville ikke. Jeg har ikke noen grunn for å svare for det... at det... at det... jeg har hele tiden visst at det her ikke var en **sjukmelding** som du har fått fordi på grunn av høyt blodtrykk (uklart), liksom. Det visste jo, men det her var jo en taktisk sak i hele opplegget...

CT: ... Som de ba om og som jeg nektet for, og så ble det at jeg måtte gjøre det allikevel.

POLITI: Men, det som også er en greie her, vet du, som jeg kommer til å ta opp i dag, det er det at de.. altså hvis du bare forstår meg rett nå, vi råder deg til å holde helt kjeft om **ditt samarbeid med politiet**... selv om du ikke skulle gjøre det, så gir ikke det dem anledning til å sitte og fore på med masse opplysninger om hva som er skjedd i saken.

CT: Nei...

POLITI: For at det **vårt samarbeid**, det er altså opplysningene som er kommet fram der, det er opplysninger.. og hvordan ting er blitt gjort, det er **Oslo-politiet** sin eiendom. Det er ikke noe man bare kan skalte og valte med og ... og hvis du velger den taktikken så er det din sak, men...

CT: Jeg ønsker jo ikke det i det hele tatt, da, ikke sant. (uklart) men noen prøver å prate litt til fornuft, og jeg setter jo livet mitt i fare, for det er jo ikke tvil om at jeg gjør det..

POLITI: Ja. Man kan ikke, man kan ikke si det på noen annen måte enn det.

CT: Nei. Det er bare noe jeg har sittet og tenkt på i og med at dem har kuttet så mange svinger før, at ikke... at ikke noen prøver å legge noen skyld på dere i vertfall på noen av tingene..

POLITI: Nei.. det bekymrer i vertfall ikke meg, uansett.

CT: Jeg tenker spesielt på den **sjukmeldinga** som du sjøl ba om, og jeg nekta.. og jeg skaffet...

POLITI: Ja...

CT: Og fikk **penger** for. Og så i tillegg, hvis de prøver på en måte å lure seg unna eller noen ting, men det er vel mange som vet om akkurat behandlingen av disse tingene, så det er vel ikke ... noe dere alene.. sitter og har problemer med.

POLITI: Nei, men ikke bekymre deg for det, altså. Det der er.. for vår del er det en pølse i slaktetida.

CT: Men merk deg det at, grunnen til at.. på grunn av... jeg gjør det, er det en kar som fikk **tredve dagers ubetinget fengsel** for at jeg ikke møtte opp som vitne også, ikke sant.

POLITI: Ja...

CT: Så jeg kan love deg at det svinger ganske bra i dommerstanden og mediaverdenen hvis det der kommer ut.

POLITI: Mmm..

CT: Og det gir jeg ikke fem flate øre for å gjøre hvis ikke de rydder opp i det de har lovt meg, det må jeg få lov til å si.

--Utdrag slutt--

Kommentar: Her bekrefter CTs politikontakt langt på vei at sjukmeldinga er kommet til med politiets viten og vilje.

Sjukmeldinga det snakkes om var nødvendig for å få utsatt vitnepåvirkningssaken som Økokrim opprinnelig berammet til desember 2004. Tromsdal jobbet fortsatt som Nokas-informant da han fikk datoen for rettssaken, og reagerte sterkt på det.

I Brennpunkt-dokumentaren bekrefter for øvrig Økokrim-sjef Einar Høgetveit at de avslørte en sjukmelding fra Tromsdal som falsk. Han bekrefter også at denne hendelsen hadde vært et tema mellom Økokrim og Oslo-politiet.

Politikontakten sier også i klartekst på båndet at Tromsdal har samarbeidet med Oslo-politiet. Han sier også at den informasjonen samarbeidet har frambrakt er Oslo-politiets eiendom.

Lyddopptakene var svært verdifullt kildemateriale for oss. Vi kunne kontrollere Tromsdals muntlige referater fra møtene. Men viktigst: Opptakene er solid dokumentasjon på at politiet brukte Tromsdal i jakten på Stavanger-pengene.

Opptakene dokumenterer at politiet mener Jannik har en rolle i saken, og at politiet advarer Tromsdal mot å gå ut i media med sin rolle.

Likeledes viser opptakene helt klart at politiet forhandlet med Økokrim på vegne av Tromsdal helt fram til vitnepåvirkningssaken kom opp i april 2005.

Opptakene fra våren 2005 – tre måneder etter at Jannik skjøt Tromsdal - viser også at Tromsdals politikontakter uttrykte bekymring for hans sikkerhetssituasjon – ikke minst i forhold til Jannik

3. Metodebruk / Flere kilder

Filmopptakene og lydopptakene ga oss et meget godt innblikk i den hemmelige politioperasjonen. Samtidig var dette også de eneste metodene vi hadde til rådighet så lenge politioperasjonen pågikk.

Utover høsten 2004 ble Tromsdal mer og mer frustrert over mangelen på framdrift både i politioperasjonen og i forhandlingene med Økokrim.

Tromsdal framsto som dypt skuffet da den hemmelige politiaksjonen mot Janniks bopel 22. oktober ikke resulterte i at Nokas-pengene ble funnet. Han følte seg også sviktet av politikontaktene sine.

I desember hadde vi fulgt operasjonen i over et halvt år. Tromsdal klaget over at Jannik ble mer og mer aggressiv og utålmodig.

Den 7. desember kommer sjokkmeldingen. Tromsdal hadde blitt skutt i beinet av Jannik under et møte ved Frogner kirke i Oslo.

Allerede dagen etter ble Tromsdal utskrevet fra sykehuset. Han kjørte rundt i byen, med kula langt inni leggen, og slokket brannene den mye omtalte skyte-epsiden hadde skapt for hans mange og varierte forretningsprosjekter.

Tromsdals rolle som politiagent i Nokas-saken var uansett over. Forholdet til Jannik var ødelagt.

Vi vurderte å offentliggjøre historien, men Tromsdal forklarte at Jannik ikke hadde skutt ham fordi han var avslørt som tyster, men fordi Jannik var utålmodig over at operasjonen gikk i langdrag.

Tromsdal ba oss derfor om ikke å publisere historien ennå, og det imøtekom vi.

For oss gikk arbeidet over i en ny fase. Nå startet jakten på tilleggsdokumentasjonen og etterprøvingen av den informasjonen vi satt på.

Det var en forutsetning at alle vesentlige opplysninger vi ønsket å offentliggjøre om politioperasjonen skulle dokumenteres med flere kilder.

Dokumentaren skulle ikke være Tromsdals subjektive historie. Den skulle være en godt kildebelagt dokumentar om en hemmelig politioperasjon, der politiet brukte Tromsdal som informant/agent.

Til slutt i kapittelet følger en oversikt over dokumentasjon/Kilder.

Tromsdal fortsatte samarbeidet med oss for å sikre dokumentasjon - jmf de ovenfor gjengitte utdrag av lydopptakene av samtalene med politimann XX i april 2005.

Vi satt allerede på kopier av de falske sjokkmeldingene han høsten 2004 sikret seg for å få utsatt vitnepåvirkningssaken (Viser til utdrag telefonsamtaler).

Saken ble berammet på nytt til våren 2005. Tromsdal ble igjen rasende. Han hadde blitt skutt på jobb for politiet og følte seg rundlurt av politiet og spesielt Økokrim.

Han var fortsatt svært aktiv. Det sikret oss etter hvert et solid skriftlig kildemateriale som belyste og/eller underbygget den hemmelige politioperasjonen, hans rolle i den og politimetodene som ble brukt.

Tromsdal hyret bl.a privatetterforsker Leif A Lier til å skrive en rapport som skulle danne grunnlaget for en anmeldelse av Økokrim til Spesialenheten for politisaker.

I rapporten framgår det bl.a annet at Tromsdal ønsket å gå ut i media med saken. (Dokumentet inneholder flere sensitive opplysninger, og gjengis ikke i underlagsmaterialet av kildehensyn.)

Det var nå påsketider, og Tromsdal presset nå på overfor Bartnes om at det han betegnet som "Økokrims løftebrudd" i forbindelse med den hemmelige Nokas-operasjonen måtte eksponeres i media.

Han hevdet at han ikke lenger brydde seg om mulige represalier fra det kriminelle miljøet. Pengene hadde uansett ikke blitt funnet, Han hadde gjort noe han mente burde gi ham oppreisning i samfunnet.

Bartnes tok - i forståelse med Tromsdal - kontakt med advokat Morten Kjensli, for å drøfte mulighetene for et intervju med ham om saken.

Tromsdal stilte selv opp på et omfattende og detaljert intervju med Bartnes i sin nye bopel - på Gimle terrasse, den 28. mars. 2004. I intervjuet fortalte han åpent og detaljert om sin rolle som informant og agent i Nokas-saken. Han redegjorde også for en lang rekke andre forhold av offentlig interesse.

Dette var første gang Tromsdal hadde vært villig til å la seg intervju om Nokas-operasjonen.

I begynnelsen av intervjuet gjentar Bartnes premissene for offentliggjøring av Tromsdals rolle i Nokas-saken; Det kan enten skje ved at Tromsdal selv samtykker til det, eller at hans rolle er blåst i kriminelle miljøer.

Etter et møte med Økokrim, der Lier og Kjensli presenterte rapporten, jenket Økokrim seg noe i forhold til Tromsdal.

Det var fortsatt ikke aktuelt å få stanset eller henlagt saken, men Tromsdals utviste tjenester i Nokas-saken skulle presenteres for lukkede dører under rettsforhandlingene.

Tromsdal ombestemte seg og ba nok en gang om at publisering måtte stoppes. Det aksepterte vi.

I kjølvannet av vitnepåvirkningssaken ble Tromsdal alarmert om at Jannik hadde fortalt en Økokrim-etterforsker at han hadde sterke mistanker til hva den hemmelige delen av dommen mot Tromsdal dreide seg om. Jannik ytret seg videre på en slik

måte at Økokrim-mannen oppfattet det som en klar trussel mot Tromsdal. Via politikontaktene sine ble Tromsdal advart mot Jannik.

Janniks besøksforbud mot Tromsdal etter skyteepisoden ble som en følge av trusselen forlenget.

Tromsdal ytret selv på dette tidspunktet, mai 2005, overfor Bartnes at han regnet det som sikkert at Jannik nå hadde forstått at han hadde vært politiagent i Nokas-saken.

I løpet av mai mottok Tromsdal nok en trussel, som framstår som enda klarere og farligere. Den kan ikke av kildehensyn redegjøres for i denne rapporten, men NRK har detaljert kjennskap til den - og har forøvrig via egne kilder senere fått detaljert informasjon som bekrefter vår framstilling av det som skjedde.

På dette tidspunktet satt vi også på skriftlig kildemateriale i form av eposter mellom Tromsdal og en polititjenestemann i Stavanger. De diskuterte bl.a mulighetene for at Tromsdal skulle få en erstatning i forbindelse med informant-engasjementet og skuddskaden.

Dette var en ytterligere bekreftelse på at Tromsdal hadde vært Nokas-agent, og at politiet hadde gjennomført en storstilt - men mislykket jakt - på Nokas-pengene i Oslo.

På dette tidspunktet, slutten av mai 2005, tok Bartnes og Christiansen i Novemberfilm kontakt med NRK Brennpunkt ved fungerende redaktør Vibeke Haug og journalist Arne O. Holm.

De ba om en grundig orientering om materialet vi satt på og hvilke forutsetninger som lå til grunn for at det kunne brukes. Dette ble innledningen på en svært grundig intern NRK-prosess.

I juni 2005 signerte vi kontrakten med Brennpunkt.

Arne O. Holm ble NRKS prosjektansvarlige. Han skulle lede og coache det videre arbeidet med dokumentaren.

Tromsdal ble informert om at historien nå ville bli film. Tromsdal, som selv mente hans rolle nå var lekket ut, var noe unnvikende i sin respons, men protesterte ikke.

I løpet av juni fikk vi forøvrig et tips fra et advokat-miljø om at politiet hadde gjennomført en hemmelig jakt på Nokas-pengene i Oslo.

Vi mente selv Tromsdal nå kunne være i fare. Hans rolle i Nokas-saken var åpenbart kjent i farlige kriminelle miljøer.

Arne O. Holm la opp til et løp som involverte både programsjef i faktaavdelingen, Lars Kristiansen, og fungerende Brennpunkt-redaktør Vibeke Haug.

I flere møter med Kristiansen, Haug og Holm endevendte vi alle fakta, alle informasjonsbiter vi satt på.

Materialet ble også gransket for å være sikre på at vi kunne dokumentere at Tromsdals rolle var lekket ut.

Dette var helt avgjørende. Hvis ikke NRK var hundre prosent overbevist på dette punktet, ville ikke historien bli publisert, uansett hvor godt kildebelagt historien var.

Konklusjonen som ble trukket var at det ikke fantes tvil om at Tromsdals rolle var kjent i tunge kriminelle miljøer.

Ikke lenge etterpå meldte for øvrig en NRK-journalist seg til arbeidsledelsen med informasjon fra et kriminelt miljø om at Tromsdal hadde vært informant i Nokas-saken.

Kildearbeidet fortsatte for øvrig helt fram til publisering.

En journalist i Nokas-teamet gjennomførte en bakgrunnssamtale med en sentral person i Nokas-etterforskningen. I samtalen bekreftet vedkommende at:

1. Tromsdal hadde blitt brukt som Nokas-informant.
2. Politiet slo til mot Janniks bopel fordi de trodde ransutbytte ble gjemt der.*
3. Politiet hadde fått Tromsdal til å overbringe Jannik en seddeltellemaskin.
4. Den hemmelige Nokas-operasjonen hadde blitt en kostbar fiasko.

*Jannik ble tiltalt for skuddet mot Tromsdal, men er ikke blitt siktet i forbindelse med Nokas-saken. I et møte med Bartnes og Christiansen etter at dokumentaren ble vist på tv, bekreftet forøvrig Jannik at han hadde mottatt pengetellemaskinen fra Tromsdal.

Jannik forklarte at han hadde telt avispapir på den, som en finte mot Tromsdal.

Dokumentasjon/Kilder

1. Filmopptak av deler av den hemmelige pengejakten.
2. Lydopptak av møter mellom Tromsdal og hans politikontakter.
3. Lydopptak av telefonsamtaler mellom Tromsdal og hans politikontakter.
4. Rapport fra Leif A. Lier om Tromsdals Nokas-rolle.
5. Epost-utveksling mellom Tromsdal og polititjenestemann i Stavanger.
6. Intervju med økokrimsjef Einar Høgetveit.
7. Kildesamtale med sentral person i Nokas-etterforskningen.
8. Bakgrunnssamtaler med Økokrim-folk.
9. Kildesamtaler med advokater/kriminelle.
10. Kopier av falske sjukmeldinger osv.
11. Bakgrunnssamtaler med Tromsdal.
13. Intervju med Tromsdal.
14. Tromsdals politikontakter bekreftet indirekte sentrale deler av operasjonen i forbindelse med møtet i NRK der de overså sladdingen av sine ansikter.
15. Div. politidokumenter og spaningsrapporter på kjente kriminelle personer.

7. Hvor mye arbeidstid og eventuelt fritid er brukt på prosjektet?

Bartnes fulgte operasjonen tett fra mai 2004 til publisering i oktober 2005. Han gjennomførte over førti møter med Tromsdal i denne perioden. I tillegg deltok han under opptakene i Liechtenstein og Norge.

Fotografene Christiansen og Pleym la høsten 2004 ned et stort antall timer på kveldstid og i helger for å dokumentere historien.
I 2005 fulgte Christiansen historien i tospann med Bartnes.

Prosjektleder Arne O. Holm og daglig leder i Novemberfilm, Kjetil Johnsen, la fra juni 2005 ned over tre intensive måneder med arbeid i prosjektet.

Det er verdt å nevne at vi like før Liechtenstein-turen, i september 2004, hadde den første kontakten med NRK Brennpunkt. Redaktør Morten Møller Warmedal del-finansierte turen med 30.000 kr. Han var innforstått med at dette muligens var en historie som aldri lot seg dokumentere eller publisere, men stilte likevel opp med pengene uten å stille andre krav enn at NRK hadde førsteretten hvis det ble noe av saken.

Det var også all finansiering vi mottok underveis. Vi kunne ikke sikre finansiering på vanlig måte ved å inngå en bindende avtale med en tv-kanal nettopp fordi vi ikke visste om historien en dag kunne la seg publisere i henhold til avtalen med Tromsdal.

Derfor måtte arbeidet med Nokas-historien, fram til kontrakt ble undertegnet med NRK, gjennomføres nesten helt på dugnads-basis. Pleym, Christiansen og Bartnes fulgte saken så tett de kunne mellom andre produksjoner på sine respektive arbeidsplasser.

8) Spesielle erfaringer du vil nevne

Bortsett fra utfordringene vi møtte mens vi fulgte Nokas-operasjonen, er det tre forhold som bør nevnes:

Opplevelsen av at en kilde blir skutt

Opplevelsen av å bli sensurert av norsk rett

Samarbeidet med NRK i de kritiske fasen av dokumentaren

1. Tromsdal blir skutt

Bartnes satt på kafé da han fikk telefon fra reporter Gunnar Hultgreen i Dagbladet. En finansmann var skutt på Frogner, visste B. hvem det var?
Tømmelig ille til mote forlot B. kafeen og dro rett opp til Gimle terrasse, rett bak åstedet ved Frogner kirke.

Vi hadde tidligere på høsten filmet med skjult kamera at Tromsdal og Jannik møttes ved dette stedet.

Det følte ikke godt at en person man kjenner hadde blitt skutt.

Og: Hadde vi gjort en tabbe, en feil, som hadde satt folk på sporet av Tromsdal?

Heldigvis ble Tromsdal ikke alvorlig skadd. Vårt arbeid under Nokas-operasjonen hadde ikke utløst skytingen.

Hendelsen viste med all tydelighet det alvorret som måtte ligge til grunn for arbeidet med saken.

2. Sensurert av retten

Dette alvorret er også årsaken til at verken Novemberfilm eller noen i NRK ville finne på å offentliggjøre Tromsdals rolle som informant, hvis den ikke allerede hadde vært kjent i de farlige miljøene.

I slutten av august 2005 trakk Tromsdal tilbake sin tidligere uttalte frykt for at Jannik og kriminelle kjente til hans rolle i Nokas-operasjonen. Dermed mente han at NRK ikke lenger hadde rett til å offentliggjøre historien, siden vi i så fall var avhengige av hans tilsagn. Noe han for øvrig bestred at han hadde gitt.

Han erklærte også at han var redd for å bli stevnet som vitne under hovedforhandlingene i Nokas-saken, berammet til 19. september.

Arne O. Holm la stor vekt på at dialogen med Tromsdal måtte opprettholdes. Tromsdal hadde hyret to advokater, Morten Kjensli og Jon Christophersen.

Holm, Christiansen og Bartnes deltok på flere møter på advokatenes kontor. Programmet skulle opprinnelig sendes tirsdag 20. september. For å ivareta dialogen og forsøke å komme til enighet ble sending først utsatt til 27. september og deretter til 4. oktober.

Tromsdal framsatte lignende påstander om Bartnes og avtalen som han senere gjenga i media. Da han under møtene havnet på vikende grunn, erklærte Kjensli at han uansett ville legge seg med full tyngde bak hver eneste en av Tromsdals påstander i det Kjensli ordrett betegnet som "en hevnaksjon mot Bartnes i media."

Under neste møte sa Tromsdal at han visste hvordan historien kunne fortelles uten at hans rolle ble omtalt. Arne O. Holm ville gjerne høre mer om dette, og avtalte å drøfte forslaget som Tromsdal skulle komme opp med neste dag.

Vi tilbød oss også - etter advokatenes anmodning - å dokumentere avtalen vi hadde med Tromsdal om at historien kunne offentliggjøres hvis hans rolle lekket ut i kriminelle miljøer. Vi satt på en vesentlig historie, basert på flere kilder.

Dagen etter var Tromsdal og advokatene ikke lenger interessert i et møte. I stedet tok advokat Christophersen direkte kontakt med Kringkastingssjef Bernander for å få ham til å stoppe programmet.

I slutten av september ble Holm og Bartnes på advokat Christophersens kontor presentert for en angivelig kontrakt mellom Tromsdal og Bartnes, undertegnet noen

få uker tidligere, der Bartnes frasa seg alle rettigheter til materialet (materiale som da allerede var i NRKs eie og benyttet i en ferdig klippet dokumentar.)

NRK ble stevnet inn for Namsretten, og på ettermiddagen tirsdag 4. oktober, få timer før programmet skulle gå på lufta, ble det stanset av retten.

Den såkalte kontrakten ble avvist som et falsum, men retten mente at publisering kunne medføre stor fare for Tromsdal.

Kjennelsen – og hvilke personer den omtalte - skulle holdes hemmelig.

Dette respekterte NRK. Men i andre tv-nyheter samme kveld, og på enkelte nettsted, var informasjonen om saksøkeren meget detaljert. Tromsdal var lett identifiserbar.

På ettermiddagen, onsdag 5. oktober, bestemte Bernander seg for å trosse Namsrettens kjennelse. Dokumentaren "Jakten på Nokas-pengene" ble vist på NRK1 samme kveld.

3. Den kritiske fasen

Det var ikke bare Tromsdals advokater som tidlig i september kontaktet Bernander for å få stoppet dokumentaren. Ledelsen i Oslo politidistrikt gjorde det samme. De sa at en publisering kunne sette Tromsdals liv i fare.

Arne O. Holm arrangerte en visning for ledende polititjenestemenn i Oslo politidistrikt i Brennpunkts redaksjon. Etterpå avviste de å kommentere innholdet i dokumentaren.

To dager senere ble det avviklet enda et møte i Brennpunkts lokaler. Denne gangen ville politiet forsikre seg om at deres tjenestemenn ble sladdet, og stemmer forvrengt. Tromsdals politikontakter var til stede, og gikk gjennom dokumentaren sammen med Bartnes.

I møtet etterpå erklærte Holm enda en gang at alt politifolkene trengte å gjøre var å påpeke én feil, så ville dokumentaren aldri gå på lufta. De tok ikke imot tilbudet.

I stedet ble Holm og Bartnes spurt om de hadde barn, og om de i så fall hadde tenkt over konsekvensene det kunne medføre å legge seg ut med så tunge kriminelle miljøer.

Det ble gjennomført en sikkerhetsvurdering rundt de involverte i prosjektet. Enkelte sikkerhetstiltak ble iverksatt.

4. Konsekvenser

Dokumentaren "Jakten på Nokas-pengene" førte til at det ble iverksatt flere granskinger og etterforskninger:

1.

Spesialenheten for politisaker iverksatte en omfattende etterforskning av politi-metodene som ble omtalt i dokumentaren. Flere av de involverte polititjenestemennene ble avhørt. Utfallet av etterforskningen er ikke klart ennå.

2.

Dokumentaren utløste en offentlig krangel mellom Tromsdal og Ridvan Halimi. Sistnevnte hevdet bl.a at han hadde fått politidokumenter av Tromsdal. Noe Tromsdal betegnet som en "Donald Duck-historie".

Påstandene utløste en etterforskning i regi av Spesialenheten for politisaker, og i desember ble Tromsdal og en polititjenestemann pågrepet og siktet for korrupsjon i forbindelse med hemmelige politidokumenter på avveie.

Politimannen har tilstått forholdet.

I en oppfølgingssak på NRK Dagsrevyen kunne vi dokumentere at Tromsdal hevdet han hadde flere uredelige politikontakter. Vi satt også på kopier av de omstridte politidokumentene.

I en sak vi laget for nrk.no bekreftet Økokrim for første gang at politi-dokumentene Ridvan Halimi hadde beskyldt Tromsdal for å skaffe til veie, faktisk hadde blitt funnet under en Økokrim-razzia i Tromsdals leilighet i 2004.

3.

I dokumentaren blir det dokumentert at Tromsdal opererte med falske sjukmeldinger under Nokas-operasjonen.

I en oppfølgingssak vi initierte i Dagsrevyen kunne det dokumenteres at Økokrim - ett år senere - fortsatt ikke hadde gjort noe for å granske de falske sjukmeldingene de selv hadde avslørt.

Fylkeslegen i Vestfold refset Økokrim, og iverksatte gransking av den involverte legen. Spesialenheten for politisaker iverksatte etterforskning av Økokrim. Utfallet er ikke klart.

4.

Advokat John Christian Elden hadde allerede før dokumentaren ble vist kjempet for å få utlevert hemmeligstemplet etterforskningsmateriale i Nokas-saken.

Opplysningene i dokumentaren om den hemmelige jakten på Nokas-pengene ble et av flere momenter i prosessen for å få frigitt alt etterforskningsmateriale. Etter en lang prosess har Høyesterett gitt Elden medhold i hans krav.

Oslo 23. januar 2005

Arve Bartnes, journalist

Tomm W. Christiansen, fotograf

Vedlegg:

- 1.DVD: ”Jakten på Nokas-pengene” + to Dagsrevy-innslag.
- 2.Artikler på nrk.no.
- 3.Avis-artikler om ”Jakten på Nokas-pengene” og konsekvenser.